

Irgat Kadir

(Aluşta, 1905 -1945)

Irgat Kadir (Halil Cemil Oğlu Kadirov) Aluşta bölgesinin şkt köyünde 1905 yılının 2 Kasım günü ırgat ailesinde doğdu.

Babası dört çocuğuna bakabilmek için yaz aylarında Karasu'ya ırgatlık etmek için gider. Halil'in annesi, Havva abla ise ailesine yardım etmek için köydeki varlıklı adamların evlerine giderek, çamaşırlarını yıkar, evlerini temizler, sığırılarını sağardı. Kısacası, kendi çocuklarına bakmak için, sabahdan akşama kadar belini doğrultmadan çalışır dururdu.

Irgat Kadir'in çocukluğu şkt'te geçti. Sekiz yaşında iken Halil köy mektebine gitmeye başladı. Talebeler arasında en istidatlı, en alışkanlardan biriydi. Köy mektebini "İyi" derece ile bitirdi.

1917 yılında Halil'in babası aniden hastalanarak öldü. Zavallı annesinin başına bütün aile kalmıştı. Halil o zaman 12 yaşında idi ve annesi onu Karasu şehrindeki kahvelerden birine boğaz tokluğuna ırac olarak çalışmaya gönderdi. Aile' için hiç olmazsa bir ferdinin boğaz tokluğuna çalışması çok önemliydi...

Fakat, Halil, tüm zorluklara rağmen okudu. Yavaş yavaş şiirler yazmaya başladı ve halkımızın tanınan ve sevilen şairi oldu. İkinci Dünya Savaşı'nın ilk günlerinde ünlü şair Irgat Kadir askere alınarak, cepheye gitti.

Almanların yenilmesinden hemen önce, 1945'in Ocak ayında sert çarpışmalardan birinde Irgat Kadir şehit oldu. Asker ve şair Irgat Kadir'in ismi ise halkımızın hafızasında ebediyen kaldı.

şİİRLER

İRGATIN XATİRESİ

Qazmamnı başımnm uzuna qoyıp,
Gecemni kn etip, xorluqqa knip.
şorbacı sğşi, sözüne toyıp
alışqan knlerim xatrimde tura.

Kzmnin er daim yaşlanıp turđanı,
Gnlmnin bayđuřday ağlap solđanı.
İrgatnın nafile xırpalanđanı,
Daa alâ kzmnin aldında tura.

şorbacı sğşin kitapday bilgen.
Loqmamnı inceik-inceik tilgen,
Menlikni taptağan, alıma klgen,
Azaplı knlerim xatrimde tura.

"Tutmanız ırgatnı, ne yapsa-yapsm,
Ketsin de özüne bir qonaq tapsın,
Aldıra kestirgen qayanı aşsın",
Dep aytqan bir yiğit xatrimde tura.

İRGATIN HATIRASI

Kazmamı başımın ucuna koyup,
Gecemi gün edip, horluğa dayanıp,
orbacı sğş, sözüne doyp,
Çalıştığım günler hatırımda,

Gözümün daima yaşlanıp durduğu,
Gönlümün bir zavallı gibi ağlayıp solduğu,
İrgatın nafile hırpalanđıđı,
Daha ala gözümün önünde durur.

orbacı sğş kitap gibi bilmiş,
Lokmamı incecik incecik dilmiş,
Benliği ezmiş, halime gülmüş,
Azaplı günler hatırımda durur.

"Tutmayın ırgatı, ne yapsa yapsın,
Gitsin de kendine bir konak bulsun,
Adını kestirdiği kayayı aşsın",
Diyen bir yiğit hatırımda durur.

ANAM

Kiçiçik olğanda ağam da, men de,
Çiçekten yatqanda qardaşım Şeyde,
Qurtqağa telli şal, marama bergende,
Bizimçün ax çekken, sen degilmidin.

Özüimiz mecalisiz, babam da pek qart,
Yoq eken azbarda araba ve at,
Qomşudan bir tilim ötmekni sorap.
Alalmağan bir qapım, sen degilmidin.

Tek aylar değıl de, yıllar da keçken,
Qart faqır babayım açlıqtan ölgen,
Sen de, qart anayım, altmışta eken,
Bizlerge köz tikken, sen degilmidin.

AVtıq ür ve serbest çalışqan vaqıt,
Epimiz iş yapıp körünge vaqıt,
Aşalğan aqqımız aq olğan vaqıt,
Eskisin söylegen, sen degilmidin.

Ömrünü bin türlü bölükke bölgen,
Evlâmın qayğısın çekken de, körge,
Başımını sıypap da, közümden öpken,
Şefqatlı qart anam, sen degilmidin!

TUVĞAN KÖYÜM

Dam-dam olup denizge baqaysm.
Sevip sayğan, ziynetli tuvğan köyüm,
Kündoğuşqa küle de, yaslanasın,
Leylâ çiçek meydanı, tuvğan köyüm.

Senin dülber turuşın, quruluşın,
Dam-dam üstü dam olup körünüşin,
Qırlar boyu beysenip sozuluşın
Qart tarixni andıra, tuvğan köyüm.

Ken kökrekli yigitin, çatma qaş qızın,
Çayırlarda otlağan qara köz qozun,
Ulu yolğa taşlağan ayaq izin,
Yanı ömür arada, tuvğan köyüm.

Evlerinde eksiklik olmasaydı,
Yaş nesilge çalt ayaq qoymasaydı,
Ulu nesil gâfletke dalmasaydı,
İşin kerı qalmaz edi, tuvğan köyüm.

ANAM

Küçücük olduğumuza, ağam da ben de,
Çiçekle yattığında kardeşim Şeyde,
Kurtkağa telli şal, baş örtüsü verdiğinde,
Bizim içi ah çeken sen değil miydin?

Kendimiz mecalisiz, babam da pek yaşlı,
Yokmuş avluda araba ve at, m
Komşudan bir dilim ekmeği isteyerek,
Alamamış bir lokma, sen değil miydin?

Tek aylar değil de, yıllar da geçmiş,
Yaşlı fakir babam açlıktan ölmüş,
Sen de yaşlı annem, altmıştasın,
Bizleri gözleyen sen değil misin?

Artık hür ve serbest çalıştığım zaman,
Hepimiz iş yaparken görüldüğümüz zaman,
Yenilen hakkımızın az olduğu zaman,
Eskisini söyleyen sen değil iniydin?

Ömrünü bin türlü bölüme bölmüş,
Evlat kaygısını çekmiş de görmüş,
Başımı okşayıp, gözümde öpen,
Şevkatli anam, sen değil miydin?

DOĞDUĞUM KÖY

Dam dam olup denize bakıyorsun,
Sevip saydığın, doğduğum kıymetli köyüm,
Gün doğuşuna gülüp de yaşılanıyorsun,
Leyla çiçek meydanı, doğduğum köy.

Senin dilber duruşun, kuruluşun,
Dam dam üstü olup, dam olup görünüşün,
Kırlar boyu süzülüşün,
Eski tarihi andırıyor, doğduğum köyüm.

Geniş göğüslüdür yığidin, çatma kaşlı kızın,
Çayırda otlanmış kara göz kuzun,
Ulu yolda bırakmış ayak izini,
Yeni ömür orada doğduğum köyüm.

Evlerinde eksiklik olmasaydı,
Yaş neslin önünü kesmeseydi,
Ulu nesil gaflete dalmasaydı,
İşin geri kalmaz idi doğduğum köyüm.

